

اخیراً دورهٔ کامل سه جلدی دایرةالمعارف فارسی به سرپرستی غلامحسین مصاحب از سوی انتشارات امیرکبیر تجدید چاپ شده است.

در یادداشتی که حشمت‌الله قنبری همدانی مدیر مؤسسه انتشارات امیرکبیر در ابتدای کتاب آورده تاریخچه‌ایی از این کار عظیم و ماندگار بدست داده است که می‌خوانید:

جلد اول این مجموعه (از حرف الف تا پایان حرف س) در سال ۱۳۴۵ شمسی و جلد دوم، بخش اول (از حرف ش تا پایان حرف ل) در سال ۱۳۵۶ شمسی انتشار یافته است.

این یادداشت مختصر، جای بحث در علل و عوامل تأخیر طولانی در فواصل انتشار این سه مجلد نیست. به یاری خداوند در مجلد چهارم (که تکملهٔ مقالات و مدخلهای جلد اول و دو بخش جلد دوم است و در واقع کتابی مستقل از حرف الف تا ی) سرگذشت این مجموعهٔ بزرگ و نفیس و مراحل چاپ و نشر آن، که خود فصلی از تاریخ فرهنگ ایران معاصر است، خواهد آمد. اما در اینجا از یادآوری چند نکته نمی‌توان چشم پوشید:

نخست آنکه تألیف تمام مقالات از الف تا ی، بجز مواردی محدود، در روزگار سرپرستی شادروان دکتر غلامحسین مصاحب (۱۲۸۹ - ۱۳۵۸ - ه.ش) انجام یافته بود و هم بردست و با نظارت او بخش زیادی از آن مقالات ویرایش و تا حرف ع حروفچینی و آماده چاپ هم شده بود که برخی حوادث ناخجسته موجب شد تا آن مرحوم از سرپرستی دایرةالمعارف دست بکشد و

ادامه کار و سامان دادن چاپ و انتشار جلد دوم (بخش اول و دوم) از دی ماه ۱۳۵۰ شمسی به مرحوم رضا اقصی واگذار شود.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، با سازمان فعلی، پیگیری این اقدام عظیم فرهنگی را وجهه همت قرار داد آماده سازی و تنظیم ما باضر فراهم آمد و جای شکر و سپاس است که پس از سالها، اینک بخش دوم جلد دوم این کتاب گرانقدر انتشار می یابد و با زبان ملی و مشترک اقوام ایرانی برای نخستین بار یک دایرةالمعارف جامع به معنای دقیق کلمه به زبان فارسی منتشر می شود، دایرةالمعارفهای آینده فارسی و زبان جدید عمل خواهد بود. در اثنای بازبینی و آماده سازی مجلد حاضر، اشکالاتی مشاهده شد که ضروری می نمود چاره ای برای آنها اندیشیده شود.

حشمت الله قنبری همدانی در طی یادداشت مفصل از دیگر مسایل و مشکلاتی که بر سر راه انتشار دایرةالمعارف فارسی بوده سخن گفته است که شرح آنرا به گفتگویی که با ایشان در این زمینه ها خواهیم داشت وامی گذاریم.

در اینجا ضرورت دارد نام شریف استادان و نویسندگانی که از همکاران اولیه مرحوم غلامحسین مصاحب بودند تکرار شود. استادانی همچون: احمد آرام - فریدون بدره ای - مصطفی مقربی - احمد بطحائی - ابراهیم مکلا - دکتر مهدی آذر - ایرج افشار - صفی اصفیا -

دائرة المعارف فارسی

جلد دوم

بخش دوم

م-ی

۱۳۳۱

۲۹۹

رضا اقصی - منوچهر انور - دکتر ایرج ایمن - بدرالملوک بامداد - مهندس علیقلی بیانی - دکتر مهدی بیانی - دکتر مهدی حائری - آوانس حق نظریان - خسرو خسروی - عباس دواچی - دکتر هوشنگ دولت آبادی - تقی ریاحی - دکتر عباس زریاب خویی - دکتر عبدالحسین زرین کوب - فاخره صبا - دکتر غلامحسین صدیقی - احمد حسین عدل - مصطفی فاتح - سرهنگ محمد کاوسیان - حسین گل گلاب - دکتر مهدی محقق - دکتر تقی مرتضوی - دکتر محمد معین - احسان یارشاطر - سهیل آذری - دکتر عباس اکرامی - محمد پروین گنابادی - سلیمان حمیم - عبدالحسین دانشپور - پرویز رهبر - محمدهادی شفیعیها - حسن شیدا - دکتر مهدی فروغ - دکتر محمدجعفر محبوب و دکتر محمد مقدم و همکاران بعدی دائرةالمعارف فارسی آقایان: دکتر سیاوش آگاه - عبدالحسین رحیمی لاریجانی - دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی و دکتر هرمز فرهت بودند.